

Posudek diplomové práce

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro dějiny umění

Jaroslav Zeman

Architektonický a urbanistický vývoj Liberce

1352 - 2006

Praha 2009

Je pozoruhodné, že jedno z největších českých měst nemělo doposud odpovídající monografii. Mimo několik starších článků místních, pak povýtce německých badatelů, existují pouze kratší statě S. Technika a z nejnovějších rovněž poměrně sevřený pohled K. Kuči zdůrazňující pouze některé aspekty tohoto urbanistického celku. Práce je tedy prvním souborným pohledem.

Po úvodu vymezujícím téma i přehled výsledků dosažených dosavadní literaturou se autor věnuje kontinuálním dějinám města. První období: středověké, renesanční i většina etapy barokní se příliš nevymyká osudům menšího severočeského poddanského města.

Proměna nastává ve druhé polovině 18. století, což je spojeno s klíčovým rozvojem průmyslu. Založení Kristiánova je zcela zásadní počín přesahující svým významem hranice regionu. Ocenit lze i doplnění staršího zajímavého urbanistického počínu – formální vytýčení méně známého Janova Dolu. Pro nový typ „zahradního města“ autor shromáždil řadu vzorů a naznačil i některé vztahy, a to nejen v nevelké skupině na našem území, ale i v zahraničí.

Ocenit je nutno i charakteristiku pozdně barokních – klasicistních domů, které vytvářejí zcela specifický typ, a to jak ve své hmotové a dispoziční, tak dekorativní podobě.

Uvedená doba však tvořila spíše předehru následujícího bouřlivého rozvoje pokrývajícího celé 19. století; s určitým přesahem do století následujícího. Tuto část považuji za nejpodstatnější a nejlépe zpracovanou. Dělení do několika oddílů je jasně

vyložené, odpovídající místní bohaté stavební produkci sledující řadu rozličných ideových východisek i protichůdných vlivů.

Zejména oddíl „Liebigův Liberec“ obsahuje první sumární hodnocení této prvořadě etapy vývoje města, které se dostalo v řadě parametrů do čela vývoje na našem území. Zde by jistě stálo za to podívat se ještě podrobněji na podobu architektury v německé oblasti a prostředí českého pohraničí. Tento směr byl v práci zřetelně naznačen.

Možná by bylo přehlednější jasněji oddělit období po vzniku republiky, kdy se zejména politická a národnostní situace pronikavě změnila. Neodrazilo se to i v některých vlivech, které město dle autora doposud nepreferovalo? I tady by možná byla zajímavá podrobnější studie pokoušející se zachytit vypjatou národnostní situaci a její případný odraz v konkrétních projevech místní architektonické tvorby.

Při komplexním pohledu je třeba ocenit kontinuální sledování proměn městského organismu až do současnosti. Mimo krátké, i když zásadní, etapy spojené s ateliérem SIAL nebyla tato doba vlastně vůbec zpracována. Nutné je totiž sledovat nejen atraktivní etapy rozvoje, ale i údobí stagnace a úpadku. Autor přesvědčivě doložil, jak se i tato skutečnost na tváři celku nezástupně projevuje.

Výše uvedené ostatně dokládá i závěrečná kapitola snažící se zachytit chaotickou činnost posledních let. Její nevyjasněnost a protikladnost; možná až snaha o pompéznost a originalitu za každou cenu, však v tomto případě odpovídá až nečekaně úzce dlouhodobým trendům ve vývoji urbanisticky vždy značně problematického celku, kde se vždy potýkal okamžitý ekonomický prospěch s velice ambiciózními a mnohdy výrazně politickými (zpolitizovanými) záměry.

Na závěr autor shrnuje obsáhlou práci a podává přehledně jasně popis i zásadní charakteristiku dlouhého vývoje této výrazné urbanistické jednotky.

Pozoruhodný je seznam pramenů a literatury, již lze považovat za zcela vyčerpávající; navíc s odkazy na širší problematiku, které v Liberci našla své konkrétní osobité projevy. Řada pramenů je zde publikována zcela nově a přináší zcela zásadní zjištění.

Biografické medailóny jsou přínosné zejména pro ucelený pohled z jiného sektoru – ze zorného úhlu tvorby jednotlivých vybraných předních tvůrců. Zde by bylo

pochopitelně možno postupovat dále do hloubky, sledovat jejich osobní výraz ve „střetu“ s objednávkou a charakterem konkrétního místa, což ale nebylo tématem práce.

Nedílnou součástí je bohatá obrazová a plánová příloha předkládající mnohdy zcela nový, doposud nezpracovaný materiál. Kombinace plánů, historických materiálů i dokumentace současného stavu podává plastický obraz dramatických dějin města. Pro méně znalé by si práce zasloužila ještě jednu přílohu – patrně současný plán města, kde by bylo optimální vyznačit zásadní objekty a popisované celky.

Závěr:

Posuzovaná práce splňuje veškeré požadavky na samostatnou; profesionálně zvládnutou odbornou práci.v rámci doposud naprosto nedostatečně zpracovaného tématu. Přináší řadu konkrétních nových objevů, které s projevují v prohloubení pohledu na celkový vývoj městského organismu.

Práci velice rád doporučuji k obhajobě. S ohledem na její kvality ji doporučuji k rigorózním u řízení.

V Praze, září 2009

Petr Macek
